

Bu kitabın her hakkı Arı Yayıncılık'a aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafiklerin yayınevinin izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

8

İnkılap Tarihini
artık
çok seviyorum.

İnkılap Tarihinde
artık
sıkılmıyorum.

İnkılap Tarihi
sorularını
artık
çözüyorum.

Artık daha fazla
İnkılap Tarihi etkinliği
yapıyorum.

İnkılap Tarihinden
artık
korkmuyorum.

İnkılap Tarihi dersini
artık
ezberlemiyorum.

Artık
az yazarak çok soru
çözüyorum.

İnkılap Tarihi dersinde
artık
eğleniyorum.

YAZAR

Erkan İSANMAZ - Şeyhmus YÜCE
Yavuz YILDIZ - Murat SAAT

GÖRSEL YÖNETMEN

İhsan SONDOĞAN

GRAFİK-TASARIM

Meltem YÜKSEL - Seren ÖNBEY

BASIM YERİ

İhlas Gazetecilik A.Ş. (0212 454 30 00)

ARI

Osmangazi Mah. Gazi Cad. No:1 Kıraç - Esenyurt/İSTANBUL
Tel: 0212 879 20 60 - Faks: 0212 879 20 70 - www.ariyayin.com
info@ariyayin.com -   /ariyayin

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fişkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım.
Her cerîhamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım;
Fişkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı.....	9
Devletin Dağılmasını Önleme Çabaları.....	10
20. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Sınırlarının Durumu	12
Mustafa Kemal'in Ailesi ve Çocukluğu.....	13
Bati'ya Erken Açılan Kent: Selanik	14
Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı	16
Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı.....	18
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı:	
Birinci Dünya Savaşı'na Kadar Olan Bazı Görevleri.....	20
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı: 31 Mart Olayı.....	22
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı: Trablusgarp Savaşı	23
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı: I. Balkan Savaşı.....	24
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı: II. Balkan Savaşı	25
Mustafa Kemal'in Kişilik Özellikleri	27
1. Ünite Sözlüğü	28
1. Ünite Etkinlikleri	31
1. Ünite Değerlendirme Testi	33
1. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	35

2. ÜNİTE: MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

I. Dünya Savaşı'nın Nedenleri	41
Savaş Öncesi ve Savaş Sonrası Bloklar	42
I. Dünya Savaşı'na Katılan Devletlerin Osmanlı'ya Yönelik Amaçları	43
Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girişi	44
Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesinin Sonuçları	45
Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşında Savaştığı Cepheler	46
Çanakkale Cephesi	47
Kafkas Cephesi	48
Kanal Cephesi	49
Suriye-Filistin Cephesi, Hicaz-Yemen Cephesi	50
Irak (Basra) Cephesi - 1915 Ermeni Olayları	51
ABD'nin Savaşa Girmesi - I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları	52
Osmanlı'nın Savaştan Çekilmesinin Nedenleri-Mondros Ateşkes Antlaşması ...	54
Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Önemli Maddeleri ve Yorumları	55
Mondros Ateşkes Antlaşması'na Tepkiler	56
Paris Barış Konferansı	58
İzmir'in İşgali	59
Kuvayimilliyenin Kurulması	59
Memleketin İç Durumu ve Cemiyetler	60
Cemiyetlerin Özellikleri	61
Millî Mücadele Hazırlık Dönemi	63
Samsun'a Çıkış - Havza Genelgesi	64
Amasya Genelgesi	65
Erzurum Kongresi	66

İÇİNDEKİLER

Sivas Kongresi.....	67	Cumhuriyetin İlanı.....	136
Amasya Görüşmeleri.....	68	Halifeliğin Kaldırılması.....	137
Temsil Heyetinin Ankara'ya Gelmesi.....	71	Şeriye ve Evkaf Vekâleti ile Erkân-ı Harbiye	
Misakımillî Kararları.....	72	Vekâletinin Kaldırılması.....	138
İstanbul'un Resmen İşgali.....	74	1924 Anayasası'nın Kabul Edilmesi.....	138
Büyük Millet Meclisinin Açılması.....	75		
Büyük Millet Meclisine Karşı İsyanlar.....	76	Hukuk Alanında Yapılan İnkılaplar:	
Sevr Barış Antlaşması.....	78	Hukuki Düzenlemelerin Gerekçeleri.....	140
Millî Egemenlik ve Millî Bağımsızlık Arasındaki Fark.....	80	Türk Medeni Kanunu'nun Kabul Edilmesi.....	141
2. Ünite Sözlüğü.....	82		
2. Ünite Etkinlikleri.....	85	Eğitim ve Kültür Alanındaki İnkılaplar:	
2. Ünite Değerlendirme Testi	87	Tevhid-i Tedrisat Kanunu.....	143
2. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	89	Harf İnkılabı ve Millet Mektepleri.....	144
		Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu.....	145
		Çağdaş Üniversite Reformu.....	146
		Atatürk'ün Güzel Sanatlara ve Spora Verdiği Önem...	147
3. ÜNİTE: MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!			
Millî Mücadele Dönemi'nde Cepheler.....	95	Toplumsal Alanda Yapılan İnkılaplar:	
Doğu Cephesi.....	96	Şapka Kanunu ve Kıyafette Değişiklik.....	149
Güney Cephesi.....	97	Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması.....	150
Düzenli Ordunun Kurulması.....	99	Uluslararası, Takvim, Saat, Rakam ve	
I. İnönü Savaşı.....	100	Ölçü Birimlerinin Kabulü.....	151
Londra Konferansı.....	101	Soyadı Kanunu.....	152
Afganistan İle Dostluk Ant.-Moskova Antlaşması.....	102	Türk Kadınına Verilen Haklar.....	153
Teşkilat-ı Esasiye Kanunu-İstiklal Marşı'nın Kabulü...	103		
II. İnönü Savaşı.....	104	Ekonomi Alanında Yapılan Çalışmalar:	
Kütahya-Eskişehir Savaşları.....	105	Türkiye İktisat Kongresi.....	155
Maarif Kongresi.....	106	Tarım Alanında Yapılan Çalışmalar.....	156
Tekâlif-i Millîye Emirleri.....	107	Denizcilik Alanında Gelişmeler.....	157
Sakarya Meydan Muharebesi.....	108	Sanayi ve Ticaret Alanında Yapılan Çalışmalar.....	158
Büyük Taarruz.....	109		
Mudanya Ateşkes Antlaşması.....	110	Sağlık Alanında Yapılan Çalışmalar.....	160
I. Lozan Görüşmeleri ve Görüşmeye Katılan Devletler .	112	Cumhuriyetin Sağladığı Kazanımlar.....	161
Lozan Barış Ant. Önemli Maddeleri ve Yorumları.....	113	10. Yıl Nutku.....	162
Lozan ve Sevr Antlaşmalarının Karşılaştırılması.....	114	Atatürk İlke ve İnkılaplarının Temel Esasları.....	163
Millî Mücadele'nin Sanat ve Edebiyata Yansımaları...	116	Atatürk İlke ve İnkılaplarının Eşleştirilmesi.....	164
3. Ünite Sözlüğü.....	118	İnkılapların Yapıldığı Alanlar.....	165
3. Ünite Etkinlikleri.....	121	4. Ünite Sözlüğü.....	166
3. Ünite Değerlendirme Testi	123	4. Ünite Etkinlikler.....	169
3. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	125	4. Ünite Değerlendirme Testi	171
		4. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	173
4. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE		5. ÜNİTE: DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI	
Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri.....	131	Demokratikleşme Yolunda Adımlar.....	179
		Atatürk Dönemi'nde Çok Partili Yaşama Geçiş	
Siyasi Alanda Yapılan İnkılaplar:		Çalışmaları.....	180
Saltanatın Kaldırılması.....	134	Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi.....	183
Ankara'nın Başkent Oluşu.....	135		

İÇİNDEKİLER

Cumhuriyete Yönelik Tehditler:

Şeyh Said İsyanı	184
Kubilay (Menemen) Olayı.....	185
Cumhuriyete Yönelik Günümüzdeki Tehditler	186
5. Ünite Sözlüğü	188
5. Ünite Etkinlikleri	191
5. Ünite Değerlendirme Testi	193
5. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	195

6. ÜNİTE: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri	199
---	-----

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası:

Yabancı Okullar Sorunu.....	202
Dış Borçlar Sorunu.....	203
Musul Sorunu	204
Nüfus Mübadelesi Sorunu	205
Milletler Cemiyetine Giriş	205
Balkan Antantı ve Sadabat Paketi	206
Montrö Boğazlar Sözleşmesi	207
Misakımillî'nin Son Zaferi: Hatay	209
6. Ünite Sözlüğü	210
6. Ünite Etkinlikleri.....	213
6. Ünite Değerlendirme Testi	215
6. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	217

7. ÜNİTE: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

Atatürk'ün Rahatsızlanması ve Vefatı	221
Ulusal ve Yabancı Basında Atatürk'ün Vefatı	222
Atatürk'ün Türk Milletine Bıraktığı Eserler	223
Atatürk'ün II. Dünya Savaşı Öncesi Tespitleri	224
II. Dünya Savaşı - Savaşın Sebepleri, Bloklar, Türkiye'nin Politikası ve Savaşın Bitişi.....	225
II. Dünya Savaşı - Savaşın Ülkemize Etkileri.....	226
Çok Partili Hayata Geçiş.....	228
7. Ünite Sözlüğü	230
7. Ünite Etkinlikleri	233
7. Ünite Değerlendirme Testi	235
7. Ünite Yazılı Sınava Hazırlık Soruları	237

Cevap Anahtarı	239
-----------------------------	-----

KAZANIM KONTROL LİSTEM

	KAZANIM KODU	KAZANIM	SAYFA		
1. ÜNİTE	BİR KAHRAMAN DOĞUYOR	İTA.8.1.1	Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.	9-12 Arası	
		İTA.8.1.2	Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.	13-17 Arası	
		İTA.8.1.3	Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.	18-19 Arası	
		İTA.8.1.4	Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.	20-27 Arası	
2. ÜNİTE	MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR	İTA.8.2.1	Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerini ve savaşın başlamasına yol açan gelişmeleri kavrar.	41-42 Arası	
		İTA.8.2.2	Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.	43-53 Arası	
		İTA.8.2.3	Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu analiz eder.	54-57 Arası	
		İTA.8.2.4	Kuvayimillîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	58-62 Arası	
		İTA.8.2.5	Millî Mücadele'nin Hazırlık Dönemi'nde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder.	63-71 Arası	
		İTA.8.2.6	Misakımillî'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile "ulusal egemenlik" ve "tam bağımsızlık" ilkeleri ile ilişkilendirir.	72-75 Arası	
		İTA.8.2.7	Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.	76-77 Arası	
		İTA.8.2.8	Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tepkilerini değerlendirir.	78-79 Arası	
3. ÜNİTE	MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!	İTA.8.3.1	Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.	96-98 Arası	
		İTA.8.3.2	Millî Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.	99-105 Arası	
		İTA.8.3.3	Millî Mücadele'nin zor bir döneminde Maarif Kongresi yapan Atatürk'ün, millî ve çağdaş eğitime verdiği önemi kavrar.	106	
		İTA.8.3.4	Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının bir örneği olarak Tekalif-i Milliye Emirleri doğrultusunda yapılan uygulamaları analiz eder.	107	
		İTA.8.3.5	Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.	108-111 Arası	
		İTA.8.3.6	Lozan Antlaşması'nın sağladığı kazanımları analiz eder.	112-115 Arası	
		İTA.8.3.7	Millî Mücadele Dönemi'nin siyasi, sosyal ve kültürel olaylarının sanat ve edebiyat ürünlerine yansımalarına kanıtlar gösterir.	116-117 Arası	
4. ÜNİTE	ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE	İTA.8.4.1	Çağdaşlaşan Türkiye'nin temeli olan Atatürk ilkelerini açıklar.	131-133 Arası	
		İTA.8.4.2	Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri kavrar.	134-139 Arası	
		İTA.8.4.3	Hukuk alanında meydana gelen gelişmelerin toplumsal hayata yansımalarını kavrar.	140-142 Arası	
		İTA.8.4.4	Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılapları ve gelişmeleri kavrar.	143-148 Arası	
		İTA.8.4.5	Toplumsal alanda yapılan inkılapları ve meydana gelen gelişmeleri kavrar.	149-154 Arası	
		İTA.8.4.6	Ekonomi alanında meydana gelen gelişmeleri kavrar.	155-159 Arası	
		İTA.8.4.7	Atatürk Dönemi'nde sağlık alanında yapılan çalışmaları devletin temel görevleri ile ilişkilendirir.	160	
		İTA.8.4.8	Cumhuriyetin sağladığı kazanımları ve Atatürk'ün Türk milleti için gösterdiği hedefleri analiz eder.	161-162 Arası	
		İTA.8.4.9	Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları kavrar.	163-164 Arası	
5. ÜNİTE	DEMOKRATİK-LEŞME ÇABALARI	İTA.8.5.1	Atatürk Dönemi'ndeki demokratikleşme yolunda atılan adımları açıklar.	179-182 Arası	
		İTA.8.5.2	Mustafa Kemal'e suikast girişimini analiz eder.	183	
		İTA.8.5.3	Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyetine yönelik tehditleri analiz eder.	184-187 Arası	
6. ÜNİTE	ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI	İTA.8.6.1	Atatürk Dönemi Türk dış politikasının temel ilkelerini ve amaçlarını açıklar.	199-201 Arası	
		İTA.8.6.2	Atatürk Dönemi Türk dış politikasında yaşanan gelişmeleri analiz eder.	202-208 Arası	
		İTA.8.6.3	Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katmak konusunda yaptıklarına ve bu uğurda gösterdiği özveriye kanıtlar gösterir.	209	
7. ÜNİTE	ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI	İTA.8.7.1	Atatürk'ün ölümüne ilişkin yansıma ve değerlendirmelerden hareketle onun fikir ve eserlerinin evrensel değerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	221-222 Arası	
		İTA.8.7.2	Atatürk'ün Türk Milleti'ne bıraktığı eserlerinden örnekler verir.	223	
		İTA.8.7.3	Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı öncesi tespitleri ve girişimleri Türkiye'nin savaşta izlediği denge siyaseti ile ilişkilendirilir.	224-225 Arası	
		İTA.8.7.4	İkinci Dünya Savaşı'ndaki gelişmelerin ve bu savaşın sonuçlarının Türkiye'ye etkilerini analiz eder.	226-227 Arası	
		İTA.8.7.5	Türkiye'de çok partili siyasi hayata geçişi hızlandıran gelişmeleri, demokrasinin gerekleri açısından analiz eder.	228-229 Arası	

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

1. ÜNİTE KAZANIMLARI

- Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.
- Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.
- Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.
- Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

Notlarım...

Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı

Devletin Dağılmasını Önleme Çabaları

Fransız İhtilali sonrası başlayan milliyetçilik (ulusçuluk) akımının etkisiyle Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıkların ayrılıkçı düşüncelerini yok etmek ve devletin dağılmasının, parçalanmasının önüne geçmek için yöneticiler tarafından değişik dönemlerde aşağıdaki önlemler alınmıştır:

Osmanlı Devleti'nde azınlıkların devlete bağlılıklarını artırmak ve milliyetçilik isyanlarını önleyerek devletin otoritesini güçlendirmek amacı ile,

- *Tanzimat Fermanı'nın ilanı (1839)*
 - *Islahat Fermanı'nın ilanı (1856)*
 - *I. Meşrutiyet'in ilanı (1876)*
 - *II. Meşrutiyet'in ilanı (1908)*
- gibi gelişmeler yaşanmıştır.

TANZİMAT FERMANI

- Fermana göre halkın can, mal ve namus güvenliği sağlanacaktır.
 - Gelire göre vergi alınacaktır.
 - Mahkemeler açık olarak yapılacak, rüşvet ve kayırma önlenecektir.
- Osmanlı'da yaşayan herkes din, ırk ayrımı yapılmaksızın eşit kabul edilerek milliyetçilikten kaynaklanan dağılmanın önüne geçilmek istenmiştir.

ISLAHAT FERMANI

1856 yılında Sultan Abdülmecit Dönemi'nde Avrupalı devletlerin baskısı altında yayınlanan bu ferman ile Osmanlı Devleti sınırlarında yaşayan gayrimüslimlere verilen haklar genişletilerek milliyetçilik isyanlarından kaynaklanan dağılmanın önüne geçilmek istenmiştir.

I. MEŞRUTİYET

1876 yılında Genç Osmanlılar (Jön Türkler) olarak adlandırılan ve aydınlardan oluşan bir grup, halkın yönetime katılması ile devletin dağılmasının önlenebileceğini vurgulamış ve padişah II. Abdülhamit'e meşrutiyeti kabul ettirerek halkın ilk defa yönetime katılmasını sağlamıştır.

II. MEŞRUTİYET

1908 yılında askerlerden oluşan bir grup olan İttihat ve Terakki adlı cemiyet, kapatılan Mebusan Meclisinin tekrar açılması ve meşrutiyetin yeniden ilan edilerek halkın tekrar yönetime katılmasıyla devletin dağılmayacağını belirtmiştir. Bunun için II. Abdülhamit'e II. Meşrutiyet'i ilan ettirmişlerdir.

Tanzimat Fermani ile dini ne olursa olsun herkes eşit kabul edilmiş ve Müslim-gayrimüslim olarak belirtilen millet sistemine son verilerek dağılmanın önüne geçilmek istenmiştir.

Islahat Fermani ile azınlıklara hak talep etme bahanesiyle sürekli iç işlerimize karışmak isteyen yabancıların bu amaçlarının önüne geçilmek istenmiş ve dağılmayı önlemek için gayrimüslimlere fazladan haklar verilmiştir.

Dağılmayı önlemek adına yapılan çalışmalardan biri de meşrutiyetlerin ilan edilmesidir. **I. Meşrutiyetin ilan edilmesiyle Türk tarihinin ilk anayasası olarak kabul edilen Kanun-i Esasi de hazırlandı.** Meşrutiyet yönetimi ile padişahın yetkileri kısıtlanmış ve halk kısmen de olsa yönetime katılma fırsatı bulmuştur.

Notlar ve Düşünceler

Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı

Devletin Dağılmasını Önleme Çabaları

Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik fikri yüzünden Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıklar, bağımsız devlet kurmak için ayaklanmışlardı. Bu durum karşısında bazı devlet adamları ve aydınlar, devleti dağılmaktan kurtarmak adına çeşitli fikirler ortaya atmışlardır.

Osmanlıcılık

Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan herkesi, hiçbir ayırım yapmadan Osmanlı vatandaşı olarak kabul eden düşünce akımıdır. Bu düşünce ile herkes eşit haklara sahip olacağından dağılmanın önüne geçileceği düşünülmüştür.

İslamcılık

Tüm Müslümanları Osmanlı halifesinin etrafında toplamayı amaçlayan düşünce akımıdır. Bu akıma göre, devletin parçalanmasını önlemek için sadece Müslümanları bir çatı altında toplamak gereklidir. Diğer adı **Ümmetçilik**dir.

Türkçülük

Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Gasprıralı İsmail ve Mehmet Emin Yurdakul gibi aydınların savunduğu bu fikrin amacı büyük bir Türk dünyası oluşturmak yani Turancılığı gerçekleştirmektir. Diğer adı **Pantürkizmdir**.

Batıcılık

Osmanlı Devleti'nin dağılmasının temel nedenini Batı'nın bilim ve teknolojiye uzak kalmasına bağlayan bazı aydınlar kurtuluş yolunun ancak Batı'ya ayak uydurmaktan geçtiğini savunmuştur. Diğer adı **Garpçılıktır**.

Bu akımların ortak amacı, devleti içinde bulunduğu durumdan kurtarmak olsa da hiçbiri Osmanlı Devleti'ni dağılmaktan kurtaramamıştır.

Notlar ve Düşünceler

Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve I. Meşrutiyetin ilanı gibi gelişmeler Osmanlıcılık fikri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerle Osmanlı Devleti'nin bütünlüğü korunmak istenmiştir.

Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp gibi aydınlar tarafından savunulan **Türkçülük fikri**, azınlıkların isyan etmesi ve ayrılmasıyla daha da güçlendi. Türkçülük fikri, **Millî Mücadele'nin kazanılmasında da etkili oldu**.

Azınlıkların isyan ederek Osmanlı'dan ayrılması **Osmanlıcılık** akımının, I. Dünya Savaşı'nda Arapların Osmanlı'ya karşı İngilizler ile iş birliği yapması da **İslamcılık** akımının önemini kaybettiğinin göstergesidir.

! UNUTMA !

- **Osmanlıcılık** dili, dini, ırkı ne olursa olsun herkesi,
- **İslamcılık** Müslümanları,
- **Türkçülük** Türkleri kapsayan,
- **Batıcılık** ise Batı'ya ayak uydurmakla devletin dağılmayacağını söyleyen düşünce akımıdır.

Avrupa'daki Gelişmeler ve Osmanlı

20. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Sınırlarının Durumu

- ▶ Üç kıtaya yayılan Osmanlı toprakları 20. yüzyıl başlarında Trablusgarp'ın da kaybedilmesiyle iki kıtaya düşmüştür.
- ▶ Uzak Doğu'daki sömürgelerine Süveyş Kanalı üzerinden daha kısa yoldan ulaşmak isteyen İngiltere, Mısır'ı Osmanlı Devleti'nden almıştır.
- ▶ Sömürgecilik yarışına geç katılan İtalya, Osmanlı Devleti'nin Afrika kıtasındaki son toprağı olan Trablusgarp'ı (Libya) almıştır.
- ▶ Fransız İhtilali'nin sonrasında yayılan milliyetçilik akımı Osmanlı Devleti'nde özellikle Balkanlarda etkisini göstermiş ve buradaki birçok millet Osmanlı Devleti'nden ayrılmak için bağımsızlık isyanları çıkartmıştır.
- ▶ Rusya'nın öncülük ettiği Panslavizm düşüncesi Osmanlı sınırları içinde yaşayan bazı Slav milletlerinin isyan etmelerine neden olmuştur.
- ▶ Petrolün öneminin anlaşılması üzerine sömürgeci Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti'nin Arap Yarımadası ve Orta Doğu'daki topraklarını ele geçirmek için bazı çalışmalar yapmıştır.

Fransız İhtilali'nin yaydığı **milliyetçilik** akımı sonrasında Osmanlı'dan ayrılmak için ilk isyan eden millet Sırlar olsa da ilk ayrılan millet Yunanlar olmuştur.

- Osmanlı Devleti'nin;
- Balkanlarda kaybettiği son toprak **Arnavutluk**'tur.
 - Afrika kıtasında kaybettiği son toprak **Trablusgarp**'tır.

Osmanlı Devleti'nin; **Afrika'daki toprakları ile Orta Doğu'daki topraklarının** özellikle önemli bir ham madde olan **petrol** açısından zengin olması İngiltere ve Fransa başta olmak üzere sömürgeci devletlerin ilgisini çekmiştir. Bu devletler Osmanlı Devleti'nden bazı yerleri alarak sömürgeleştirmiştir.

Panslavizm: Slav asıllı bütün halkları aynı yönetim altında toplama amacı güden politik akıma verilen isimdir.

Bu akımın öncülüğünü Rusya yapmıştır. Bu akım, Osmanlı Devleti başta olmak üzere Slavların yaşadığı devletlerin olumsuz etkilenmesine neden olmuştur.

Mustafa Kemal'in Ailesi ve Çocukluğu

Mustafa, 1881 yılında Selanik'in Koca Kasım Mahallesi Islahhane Caddesi'nde doğmuştur. Annesi Zübeyde Hanım, babası Ali Rıza Efendi'dir. Mustafa'nın Fatma, Ahmet, Ömer, Naciye ve Makbule adlarında beş kardeşi bulunmaktaydı. Ancak Makbule dışındaki tüm kardeşleri küçük yaşlarda vefat etmiştir. Mustafa'nın annesi ev hanımıdır. Babası gümrük muhafaza memurluğundan istifa edip kereste tüccarlığı yapmış ve 1888'de hayatını kaybetmiştir. Ali Rıza Efendi ile Zübeyde Hanım çocuklarının eğitimine önem veren, okuma yazma bilen eğitilmiş ve kültürlü kişilerdi.

Annesi
Zübeyde Hanım

Babası
Ali Rıza Bey

Kız kardeşi
Makbule Hanım

Selanik'te
doğduğu ev

Mustafa Kemal'in Doğduğu Selanik Şehrinin Özellikleri

Selanik'in Sosyal ve Etnik Yapısı

- Türklerle birlikte Rum, Sırp, Yunan, Bulgar ve Yahudi gibi farklı etnik köken ve dinî inanıştan gelen toplulukların birlikte yaşadığı çok uluslu bir yapıya sahipti.
- Çok uluslu yapı, zengin bir kültürel ortamın oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu ortam, Mustafa'nın farklı düşünce ve inançlara karşı saygılı olmasında, demokratik bir kişilik kazanmasında etkili olmuştur.

Selanik'in Kültürel Yapısı

- Türkçe, Rumca, İbranice ve Bulgarca gazete ile dergiler yayımlanmaktaydı.
- Önemli fikir akımlarının etkisi altındaydı.
- Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplar kolayca temin edilebiliyordu.

Selanik'in Ekonomik Yapısı

- Dünyanın farklı yerleri ile liman ve demir yolu bağlantısı bulunuyordu.
- Gelişmiş bir ticaret ve sanayi merkezi idi.
- Osmanlı Devleti'nin Avrupa ülkeleri ile ticaretinde önemli bir yere sahipti.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in ailesinin fikirleri, doğduğu yer olan Selanik'in özellikleri, öğrenim gördüğü okullar, bu okullardaki öğretmenleri, arkadaşları ve okuduğu yazarlar onun **düşünce ve kişilik yapısının oluşmasında** önemli rol oynamıştır.

Mustafa Kemal'in Selanik'te Türklerle birlikte Rum, Bulgar, Sırp gibi farklı milletlerle yaşaması değişik kültürleri yakından tanınmasına ve farklılıklara karşı bakış açısı kazanmasına ortam hazırlamıştır.

Selanik'in Batı'dan gelen fikir akımlarına açık olması, değişik gazete ve dergilerin temin edilebildiği bir yer olması Mustafa Kemal'in dünyadaki gelişmeleri yakından tanınmasında ve ileride aydın bir subay olarak kendisini geliştirmesinde etkili olacaktır.

Mustafa Kemal'in Ailesi ve Çocukluğu

■ Batı'ya Erken Açılan Kent: Selanik

Selanik, coğrafi açıdan önemli bir konumda yer almaktadır. Rumeli'de Ege Denizi kıyısında yer alan kent, Osmanlı - Avrupa ticaretinin önemli noktalarından biriydi. Deniz ve demir yolu ulaşımı gelişmişti. Belgrad, Manastır ve İstanbul'a demir yolu ile bağlıydı.

Selanik'in liman ve demir yoluna sahip olması şehrin hem ticari ve ekonomik olarak gelişmesini hem de Avrupa'daki gelişmelerin şehre kolayca gelmesini sağlamıştır.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in Ailesi ve Çocukluğu

ŞİMDİ SIRA SENDE

Selanik ile ilgili verilen bilgilere bakarak öncelikli olarak hangi alanla ilgili olduğunu yandaki kutucuklara işaretleyiniz.

1 Türkçe, Rumca, Bulgarca ve İbranice yayımlanan resmî vilayet gazetesi basılmaktaydı.

Sosyal

Kültürel

Ekonomik

2 Türklerle birlikte Rum, Sırp, Yunan, Bulgar ve Yahudi gibi farklı etnik kökenden gelen topluluklar birlikte yaşamaktaydı.

3 İşlek limanı, canlı ticaret hayatı olan şehir Osmanlı'nın önemli ticaret şehirlerinden biriydi.

4 Avrupa'da çeşitli dillerde basılan gazete, dergi ve kitapları takip etme imkânı da vardı.

5 Nüfusun büyük bölümünü Türklerin oluşturduğu bu şehir, çok uluslu kozmopolit bir yapıya sahipti.

6 Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlerle demir yolu bağlantısı bulunmaktaydı.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü Selanik şehrinde inanç birliği vardı.

 Doğru

 Yanlış

1

Selanik şehrinin çok uluslu yapısı, zengin bir kültürel ortamın oluşmasına katkı sağlamıştır.

 Doğru

 Yanlış

2

Selanik'in kozmopolit yapısı Mustafa Kemal'in farklı inançlara karşı saygılı olmasını sağlamıştır.

 Doğru

 Yanlış

3

Selanik'in liman ve demir yoluna sahip olması şehrin ticari ve ekonomik olarak gelişmesini sağlamıştır.

 Doğru

 Yanlış

4

Selanik'in etnik yapısı, milliyetçilik akımının şehirde yayılmasını geciktirmiştir.

 Doğru

 Yanlış

5

Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

Mahalle Mektebi ve Şemsi Efendi Mektebi günümüzdeki ilkokullar gibidir. Rüştüye ortaokul, idadi ise lise anlamına gelmektedir.

Selanik Mülkiye Rüştiyesi

Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı eğitim veren okullar, dinî eğitim veren medreseler, azınlık okulları ve yabancı okulların bir arada bulunması **eğitim ve öğretimde birlik olmadığına, eğitim sisteminin farklı fikir, kültür ve anlayışa sahip insanlar yetiştirecek bir yapıda olduğunun** kanıtıdır.

Mustafa Kemal'in çok istediği askerlik mesleğine gidebilmek için annesinden habersiz sınavlara katılması **kararlı** ve **idealist** oluşunun göstergesidir.

Mustafa Kemal'in komşusunun oğlundan etkilenerek asker olmayı istemesi, **çevre** ve **sosyal** faktörlerin meslek seçimindeki etkisini gösterir.

Mahalle Mektebi ile Şemsi Efendi Mektebi

- ▶ Mustafa, okul çağına gelince annesi ve babası arasında eğitimi konusunda görüş ayrılığı ortaya çıktı.
- ▶ Annesi Mustafa'nın dinî eğitim alması için Mahalle Mektebine gitmesini istiyordu. Babası ise Mustafa'yı modern yöntemlere göre eğitim alacağı Şemsi Efendi Mektebine göndermek istiyordu.
- ▶ Ali Rıza Bey, Mustafa'yı önce Mahalle Mektebine yazdırarak eşinin gönlünü aldı. Kısa bir süre sonra ise Şemsi Efendi Mektebine yazdırdı.

Selanik Mülkiye Rüştiyesi

- ▶ Mustafa, Şemsi Efendi Mektebine devam ederken babası vefat etti.
- ▶ Eşinin vefatıyla maddi sıkıntılar yaşayan Zübeyde Hanım, çocuklarını alıp ağabeyinin çiftliğine gitti.
- ▶ Mustafa, çiftlik hayatını sevse de okumak istiyordu. Zübeyde Hanım oğlunun üzüldüğünü görünce okuması için onu Selanik'teki akrabalarının yanına gönderdi.
- ▶ Mustafa ortaokul eğitimi almak için Selanik Mülkiye Rüştiyesine başladı.

Selanik Askerî Rüştiyesi

- ▶ Mustafa askerî okula giden çocukların kıyafetlerini görüp etkilenmiş ve asker olmaya karar vermişti.
- ▶ Annesi ise oğlunun asker olmasını istemiyordu. Mustafa, annesinden gizlice askerî okul sınavlarına girmiş ve sınavı kazanmıştı. Böylelikle Mustafa'nın askerlik hayatı başlamıştır.
- ▶ Mustafa, zekâsıyla bu okulda da kendisini sevdirmişti. Matematik dersine oldukça ilgiliydi. Aynı ismi taşıdığı matematik öğretmeni, karışıklık çıkmaması için Mustafa'ya "**Kemal**" ismini vermiştir.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

Manastır Askerî İdadisi

- ▶ Mustafa Kemal, lise eğitimi için Manastır Askerî İdadisinin sınavlarına girdi ve başarılı oldu.
- ▶ Mustafa Kemal burada Fransız yazarları okuyarak **eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları** gibi fikirlerden etkilenmiştir.
- ▶ Türk yazarları okuyarak **Türk milliyetçiliği** fikirlerini öğrenmiştir. Devletin içinde bulunduğu durum ve sorunlarla ilk kez burada ilgilenmeye başlamıştır.
- ▶ Bu okulda iken Osmanlı - Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçması **vatanseverliğinin** göstergesidir.

İstanbul Harp Okulu

- ▶ Mustafa Kemal'in Osmanlı'nın başkentine ilk kez gelmesi Harp Okuluna başlamasıyla oldu.
- ▶ İstanbul hem modern hem de geleneksel yaşam biçiminin sürdürüldüğü bir şehirdi.
- ▶ Devlet sorunlarıyla ilgilenen ve padişah II. Abdülhamit'e II. Meşrutiyet'i kabul ettirmek isteyen İttihat ve Terakki de bu şehirde kendini hissettiriyordu.
- ▶ Bu yıllarda Mustafa Kemal, Manastır'da edindiği bilgileri İstanbul'daki arkadaşlarına aktarma fırsatı buldu. 1902 yılında bu okuldan **teğmen** rütbesiyle mezun oldu.

İstanbul Harp Akademisi

- ▶ Mustafa Kemal, Harp Okulunda kurmaylık sınavına girmiş ve başarılı olmuştur. Bu sayede Harp Akademisine girme şansı bulmuştur.
- ▶ Arkadaşlarıyla sık sık devlet sorunlarını konuşuyordu. Arkadaşlarıyla devlet sorunlarını anlattıkları ve birkaç sayıdan oluşan el yazması gizli bir gazete çıkarmıştır.
- ▶ 1905 yılında **kurmay yüzbaşı** rütbesiyle Harp Akademisini başarıyla tamamlamasına rağmen Makedonya'ya gönderileceğini beklerken fikirlerinden dolayı Şam 5. Ordu Komutanlığına atanmıştır.

Notlar ve Düşünceler

Manastır

Manastır günümüzde Makedonya sınırları içerisinde yer almaktadır. Manastır, Mustafa Kemal'in fikir hayatını en çok etkileyen şehirlerdendir.

Mustafa Kemal'in, Manastır Askerî İdadisinde eserlerini okuduğu Türk ve yabancı yazarlar onun fikir ve düşünce hayatında önemli etkiler bırakmıştır.

Manastır Askerî İdadisi

Manastır Askerî İdadisi

Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisinde okurken yakın arkadaşı Ömer Naci sayesinde **şiiire** ve **hitabete (Etkili söz söyleme)** olan ilgisi daha da arttı.

İstanbul

Mustafa Kemal'in İstanbul'da arkadaşlarını toplayarak ülke meseleleri hakkında onları bilgilendirmesi, el yazısı ile gazete hazırlamayı organize etmesi **liderlik** ve **örgütleyicilik (teşkilatçılık)** kişilik özelliklerine sahip olduğunun kanıtıdır.

Mustafa Kemal; Harp Okulundan teğmen, Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur. **İlk görev yeri Şam 5. Ordu Komutanlığıdır.**

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı

Mustafa Kemal'in çocukluk yıllarının geçtiği **Selanik** şehrinin çok uluslu olması, Batı'ya açılan bir kapı olması ve Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçiliğin yayıldığı bir yer olması, onun fikir ve düşünce yapısı üzerinde etkili olmuştur.

Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir yapısı üzerinde;

- Doğup büyüdüğü ortamın sosyal, siyasi ve kültürel özelliği,
- Yaşadığı olaylar, savaşlar ve görev aldığı yerler,
- Okuduğu kitaplar ve bu kitapları yazan kişilerin özellikleri,
- Eğitim ve öğretim hayatındaki olaylar ve öğretmenleri,
- Osmanlı Devleti'nin son zamanlarda içinde bulunduğu olumsuz durum oldukça etkili olmuştur.

Mustafa Kemal'i Etkileyen

Olaylar

- Fransız İhtilali
- 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı
- 31 Mart Olayı
- Trablusgarp Savaşı
- Balkan Savaşları
- Çanakkale Savaşları
- Birinci Dünya Savaşı
- Millî Mücadele

Düşünürler

Türk Düşünürler

- Namık Kemal
- Ziya Gökalp
- Tevfik Fikret
- Mehmet Emin Yurdakul

Yabancı Düşünürler

- Voltaire
- J. J. Rousseau
- Montesquieu

Mustafa Kemal'in düşünce ve meslek hayatını etkileyen bazı öğretmenleri şunlardır:

Yüzbaşı Mustafa Bey: Mustafa Kemal'in Selanik Askerî Rüştiyesinde matematik öğretmenidir. Mustafa'nın yeteneklerini sezip Kemal adını vermiştir.

Yüzbaşı Nakiyüddin Bey: Askerî Rüştiyede Fransızca öğretmeni- dir ve Mustafa Kemal'in geleceğe ilişkin ilk fikirlerinin oluşmasında katkıları olmuştur.

Mehmet Asım Efendi: Askerî İdadi yıllarındaki öğretmeni- dir. Mustafa Kemal'in askerlik mesleğinden uzaklaşabileceğini düşünerek edebiyata çok fazla yönelmemesini söylemiştir.

Kolağası Mehmet Tevfik Bey: Askerî İdadideki tarih öğretmeni- dir. Mustafa Kemal'e tarih sevgisi aşlamış ve tarih alanında yeni ufuklar açmıştır.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı

Mehmet Emin Yurdakul: Türk edebiyatının önemli şairlerinden birisidir. Eserlerinde özellikle milliyetçiliği savunan şiirler yazmıştır. Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisinde öğrenci iken Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerini okuyarak milliyetçi (ulusçu) düşüncelerini geliştirmiştir.

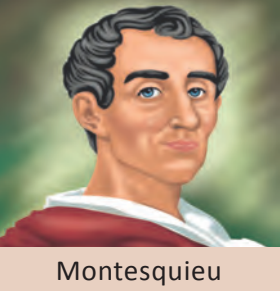
Namık Kemal: "Vatan şairi" olarak tanınan Namık Kemal, vatan ve millet kavramları üzerinde önemle duran ünlü şair ve yazardır. Yazdığı eserler birçok Türk gencini etkilediği gibi Mustafa Kemal'i de derinden etkilemiş, onda vatan ve millet sevgisinin oluşmasına katkı sağlamıştır.

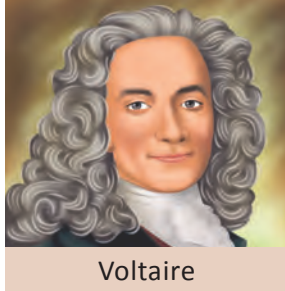
Tevfik Fikret: Osmanlı Devleti zamanında yetişmiş ünlü şairlerden birisidir. 1897 Osmanlı - Yunan Savaşı'nın yaşandığı yıllarda ve daha sonrasında yazdığı vatan ve millet şiirleri ile Mustafa Kemal'i derinden etkilemiştir. Eserlerinde özgürlük ve adalet kavramlarını işlemiştir.

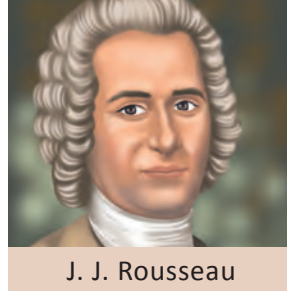
Ziya Gökalp: Eserlerinde ve düşüncelerinde Türkcülüğü ve Türk milliyetçiliğini önemli ölçüde yansıtan toplum bilimci, yazar, şair ve siyasetçidir. Mustafa Kemal'in özellikle milliyetçilik, tarih, dil alanlarındaki fikir ve düşüncelerinin olgunlaşmasını sağlamıştır.

Montesquieu

Voltaire

J. J. Rousseau

Düşünceleriyle Fransız İhtilali'nin oluşmasında önemli rol oynadılar. Bu kişiler; eserlerinde ön plana çıkardıkları eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları gibi kavramlar ile Mustafa Kemal'in düşünce hayatını etkilemişlerdir.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal, Manastır'da öğrenci iken **Mehmet Emin Yurdakul'un "Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur."** mısrasıyla başlayan şiirini okuduğunda ilk defa millî benliğini bulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca **"Ben inkılap ruhunu ondan aldım."** diyerek **Tevfik Fikret'ten** nasıl etkilendiğini belirtmiştir.

- Mehmet Emin Yurdakul,
- Ziya Gökalp,
- Namık Kemal,
- Tefvik Fikret vb.

Türk şair ve yazarlar, Mustafa Kemal'in **milliyetçi (ulusçu) düşüncelerini** etkilemişlerdir.

Mustafa Kemal'in Fransız İhtilali'ni başlatan Montesquieu, Voltaire, J. J. Rousseau gibi yazarlardan **adalet, eşitlik, hürriyet ve demokrasi fikirlerini** öğrenmesi onun fikir yapısının oluşmasına katkı sağlamıştır.

Mustafa Kemal'in özellikle gençlik yıllarında okuduğu bu kişilerin düşünceleri; ileride onun başlattığı Millî Mücadele'nin olgunlaşmasında, kazanılmasında ve kurulmasında öncülük ettiği Türkiye Cumhuriyeti ve yaptığı inkılaplarının ortaya çıkmasında önemli roller üstlenecektir.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

■ Birinci Dünya Savaşı'na Kadar Olan Bazı Görevleri

1905	1909	1910	1911	1912	1913
Mustafa Kemal, İstanbul Harp Akademisinden 1905 yılında mezun olduktan sonra ilk görev yeri olan Şam 5. Ordu'ya atandı. 1907'de kolağası oldu. Manastır'a 3. Ordu'ya atandı.	13 Nisan 1909'da İstanbul'da 31 Mart İsyanı çıkınca Mustafa Kemal, kurmay başkanı olarak görev aldığı Hareket Ordusu ile İstanbul'a gelerek isyanın bastırılmasını sağlamıştır.	Fransa'da gerçekleştirilen Picardi Manevralarına Osmanlı Devleti Mustafa Kemal'i gözlemci olarak göndermiştir. Mustafa Kemal burada uçakların gelecekteki rolü üzerine fikirlerini belirtmiştir.	İtalya'nın Osmanlı toprağı Trablusgarp'ı işgal girişimi üzerine Mustafa Kemal arkadaşlarıyla birlikte bu savaşa gönüllü katılmıştır. Mustafa Kemal, Derne ve Tobruk'ta başarılı mücadeleler vermiştir.	Mustafa Kemal Balkan Savaşları sırasında Gelibolu ve Bolayır'daki birliklerde görev almıştır. Bu görev sırasında Çanakkale ve Gelibolu'yu yakından tanıma fırsatı bulmuştur.	Sofya Askerî Ataşeliği'ne atanan Mustafa Kemal bu şehirde Avrupa devletlerinin temsilcileriyle görüşmeler yapmış ve Bulgar Meclisinin çalışmalarını yakından izleme fırsatı bulmuştur.

DİKKAT!

- ▶ Mustafa Kemal, İstanbul Harp Akademisinden 1905'te mezun olduktan sonra **stajını** yapmak üzere **ilk görev yeri olan Şam 5. Ordu Komutanlığına** atanmıştır.
- ▶ Mustafa Kemal'in Picardi Manevralarında "**Uçaklar savaşlarda çok önemli rol oynayacaktır.**" demesi ve dört yıl sonra I. Dünya Savaşı'nda hava gücünün kesin etkisinin herkesçe görülmesi onun **ileri görüşlü** kişilik özelliğinin bir göstergesidir.
- ▶ Mustafa Kemal'in Balkan Savaşları sırasında **Gelibolu'da görev alması** onun ileride gerçekleşecek olan **Çanakkale Savaşları öncesinde bölgeyi tanmasına katkı sağlamıştır.**
- ▶ Mustafa Kemal'in Sofya Askerî Ataşeliği sırasında Avrupalı devletlerin temsilcileriyle görüşmesi **dış politika** ve **diplomasi** alanında tecrübe kazanmasını sağlamıştır. Ayrıca bu görevi sırasında bölgedeki Türklerin haklarının yükseltilmesi için çalışmalar yapması da **görev bilinci** ve **millet sevgisi** ile hareket ettiğinin bir kanıtıdır.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

Şam Günleri

- ▶ Mustafa Kemal'in ilk görev yeri olan Şam'da iç karışıklıklar yaşanıyordu. Devletin halk üzerindeki otoritesi zayıflamıştı.
- ▶ Burada Arap kabilelerinin Osmanlı egemenliğinde kalmayacaklarını, Osmanlılık ve İslamcılık düşüncelerinin önemini yitirdiğini görmüştür.
- ▶ Mustafa Kemal, ilk görev yerinde karşılaştığı bu sıkıntılı durumlara rağmen ümitsizliğe düşmemiştir.
- ▶ Şam'da görevliken devlet meseleleriyle ilgilenmeye devam etmiş ve "Vatan ve Hürriyet" adıyla gizli bir cemiyet kurmuştur.
- ▶ Şam'da düşüncelerini rahatlıkla uygulayamayacağını görmüş ve gizlice Selanik'e geçerek Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin şubesini açmıştır.
- ▶ 13 Ekim 1907'de merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu Karargâhına atandı ve bu ordunun Selanik'teki biriminde görevlendirildi.

Selanik'e Dönüş

- ▶ Mustafa Kemal bir süre Makedonya'da etkin bir güç olan İttihat ve Terakki ile birlikte siyasi faaliyetlerini yürüttü.
- ▶ Mustafa Kemal daha sonra Vatan ve Hürriyet Cemiyetini İttihat ve Terakki Cemiyetinin bünyesine dâhil etti.
- ▶ II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra, İttihat ve Terakki Cemiyeti giderek siyasete ve devlet işlerine müdahale etmeye başladı.
- ▶ Mustafa Kemal ise ordunun siyasete bulaşmamasından yanaydı. Bundan ötürü İttihat ve Terakki ile yollarını ayırdı.
- ▶ Mustafa Kemal, 3. Ordu Selanik Tümeni Kurmay Başkanlığına atandı (1909).
- ▶ İstanbul'da çıkan 31 Mart Ayaklanması'nı bastırmak için Hareket Ordusu'nun kurulmasında etkili olmuş ve bu ordu ile Selanik'ten İstanbul'a giderek ayaklanmanın bastırılmasında görev almıştır.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması onun devlet sorunlarına karşı duyarlı olduğunun göstergesidir. Ayrıca bu cemiyetin kurulması Mustafa Kemal'in,

- liderlik
- teşkilatçılık (örgütleyicilik)
- vatanseverlik

kişilik özelliklerini yansıtmaktadır.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin Selanik'teki ikinci kongresinde Mustafa Kemal, şu konuşmayı yapmıştır. "Ordu mensupları cemiyet içinde kaldıkça hem parti kuramayacağız, hem de ordumuz olmayacaktır." Mustafa Kemal bu sözleriyle ordu ve siyasetin birbirinden ayrı olması gerektiğini ve ordunun siyasi işlerle uğraşmaması gerektiğini belirtmiştir.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin siyasi işlerle uğraşması ve Mustafa Kemal'in fikirleriyle uyuşmamaya başlaması üzerine Mustafa Kemal bu cemiyetten ayrılmıştır.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

31 Mart Olayı

31 Mart Olayı'nı **Hareket Ordusu** bastırmıştır. Bu isyan sonrasında II. Abdülhamit tahttan indirilmiş yerine Sultan V. Mehmet Reşat tahta çıkarılmıştır.

1908 yılında İttihat ve Terakki Cemiyetinin baskısıyla II. Meşrutiyet'i ilan eden padişah II. Abdülhamit, kısıtlanan yetkilerini geri almak ve monarşi yönetimine geri dönmek istiyordu. Bunun üzerine İstanbul'da bazı kişiler meşrutiyeti yıkmak için 13 Nisan 1909 tarihinde bir isyan başlattı. O dönemde Osmanlı Devleti'nde farklı takvimler kullanılıyordu. Rumi takvime göre 31 Mart tarihinde başlayan bu isyana **31 Mart Olayı** adı verilmiştir.

Sultan II. Abdülhamit

31 Mart Olayı Türk tarihindeki diğer isyanlardan farklı olarak rejime yönelik çıkmış bir isyandır. Mustafa Kemal'in bu olayı bastırmada görev alması **yenilikleri koruduğunu** ve **meşrutiyet yönetimine önem verdiğini** gösterir.

- ✓ Olayın çıkması üzerine Selanik'te bulunan ve başında Mahmut Şevket Paşa'nın bulunduğu, kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu İstanbul'a gelip isyanı bastırmıştır.
- ✓ Olaylardan sorumlu tutulan II. Abdülhamit tahttan indirilmiş ve Selanik'e sürgüne gönderilmiştir.
- ✓ Yerine V. Mehmet Reşat tahta çıkarılmıştır.
- ✓ 31 Mart Olayı, mevcut düzene karşı olanların çıkarttığı bir isyandır.
- ✓ Türk tarihinde ilk kez mevcut rejime karşı bir ayaklanma çıkmıştır.
- ✓ Hareket Ordusu ismini Mustafa Kemal vermiştir.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal, 31 Mart Olayı'ndan sonra ordunun siyasi işlere karışmaması yönündeki **düşüncelerini** arkadaşlarına açıkça ifade etmeye devam etti.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

Trablusgarp Savaşı - 1911

Savaşın Sebebi

Sanayisini geç tamamlayan İtalya'nın kendisine en yakın olan ve Osmanlı'nın sömürülmemiş toprağı Trablusgarp'a göz dikmesi

TRABLUSGARP SAVAŞI

Osmanlı

İtalya

Savaşın Sonucu

Karadaki savaşlarda Osmanlı başarılı olsa da İtalya, On İki Ada'ya saldırdı. I. Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine İtalya ile Uşi Antlaşması imzalanmıştır.

- 1 Osmanlı Devleti, karadan ordu gönderemedi. Nedeni Trablusgarp'a karadan gitmek için İngiliz sömürgesi olan Mısır'dan geçememesiydi.
- 2 Deniz gücü neredeyse olmayan Osmanlı Devleti, denizden de Trablusgarp'a yardım götüremedi.
- 3 Bunun üzerine Mustafa Kemal ve Enver Paşa gibi gönüllü subaylar halkı örgütlemek üzere gizli yollarla kimlik değiştirerek Trablusgarp'a gitti.
- 4 Derne, Tobruk, Bingazi ve Trablusgarp'taki yerel direnişi geçemeyen İtalya, Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için On İki Ada'yı işgal etti.
- 5 Osmanlı Devleti hem deniz gücünün olmayışı hem de o sıralarda başlayan Balkan Savaşları nedeniyle İtalya ile barış yapmak zorunda kaldı.
- 6 Savaş, imzalanan "Uşi Antlaşması (1912)" ile sona erdi. Bu antlaşma ile Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı. On İki Ada ise geçici olarak İtalya'ya verildi.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in gönüllü olarak Trablusgarp'a gitmesi **vataneşverlik** özelliğinin göstergesidir.

Derne ve Tobruk şehirlerinde Mustafa Kemal, halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı başarılı olmuştur.

Trablusgarp Savaşı, Mustafa Kemal'in **ilk askerî başarısıdır**.

Mustafa Kemal'in bu savaşta az kuvvetle orduyu yönetmesi, halkı örgütlemesi ve onlara liderlik etmesi ileride yapılacak olan **Çanakkale Savaşı ve Millî Mücadele için tecrübe kazanmasını ve tanınmasını** sağlamıştır.

Mustafa Kemal'in Derne ve Tobruk'ta halkı İtalyanlara karşı birleştirmesi onun **liderlik, teşkilatçılık ve örgütleyicilik** kişilik özelliklerinin bir göstergesidir.

Trablusgarp Savaşı'ndaki başarıları nedeniyle Mustafa Kemal **binbaşılığa** terfi ettirilmiştir. **Osmanlı Devleti, Uşi Antlaşması ile üç kıtada toprağı olan devlet özelliğini kaybetmiştir**.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

I. Balkan Savaşı (1912)

I. Balkan Savaşı, Fransız İhtilali sonrası yayılan **milliyetçilik** akımının etkisinin Osmanlı Devleti topraklarında hâlâ devam ettiğinin kanıtıdır. Balkanlarda elde kalan son toprağımız olan **Arnavutluk'un** I. Balkan Savaşları sonrasında sınırlarımız dışında kalması bunun göstergesidir.

I. Balkan Savaşı öncesinde Balkanlar

I. Balkan Savaşı sonrasında Balkanlar

Osmanlı Devleti'nden bağımsızlıklarını kazanan Balkan devletleri, Avrupa devletlerinin de kışkırtmalarıyla topraklarını genişletmek için Osmanlı Devleti'ne karşı harekete geçti.

Taraflar

Osmanlı Devleti

Yunanistan

Bulgaristan

Sırbistan

Karadağ

I. Balkan Savaşı'ndan sonra yenilgiden hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki, **Bab-ı Âli Baskını** ile hükümeti görevden alarak yönetime el koydu.

I. Balkan Savaşı'nın Nedenleri ve Sonuçları

Savaşın Nedenleri:

- Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımı
- Rusya'nın Panslavizm politikası
- Türklerin Balkanlardan tamamen atılmak istenmesi

Savaşın Sonuçları:

- İstanbul ve Gelibolu hariç tüm Trakya topraklarımızı kaybettik.
- Savaş sonunda Balkan ülkeleriyle Londra Konferansı düzenlendi.
- Arnavutluk sınırlarımız dışında kaldı.

Notlar ve Düşünceler

Bab-ı Âli Baskını ile İttihat ve Terakki'nin hükümeti görevden alarak yönetime el koyması, Mustafa Kemal'in **ordunun siyasete karışmaması gerektiği düşüncelerini** haklı çıkarmıştır.

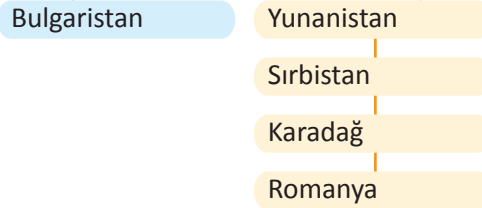
Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

II. Balkan Savaşı (1913)

II. Balkan Savaşı sonrasında Balkanlar

Taraflar

I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nden en fazla toprak alan ülke Bulgaristan oldu.

Savaşın Nedenleri:

I. Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'ın Osmanlı Devleti'nden çok fazla toprak alması üzerine diğer Balkan ülkelerinin pay istemesi, II. Balkan Savaşı'nın çıkmasına neden oldu.

Savaşın Sonuçları:

Balkan ülkelerinin birbirleriyle savaşması üzerine Osmanlı bu fırsattan yararlanarak Bulgaristan'a savaş açtı ve kazandı. İstanbul Antlaşması ile Edirne ve Kırklareli kurtarıldı.

Balkan Savaşları ve Mustafa Kemal

- ▶ I. Balkan Savaşı'nın kaybedilmesinden sonra Mustafa Kemal, II. Balkan Savaşı'nda Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanlığı görevine getirildi.
- ▶ Mustafa Kemal, Gelibolu ve Bolayır'daki birliklerle savaşa katıldı. Edirne ve civarının kurtarılmasında aktif rol oynadı.
- ▶ Bu görev sırasında Gelibolu'da görev yapması Çanakkale Savaşları öncesinde bölgeyi yakından tanınmasına katkı sağladı.

Notlar ve Düşünceler

II. Balkan Savaşı, Balkan ülkelerinin Osmanlı topraklarını paylaşamaması üzerine çıkmıştır. Balkan ülkeleri arasındaki bu rekabetten yararlanan Osmanlı Devleti, II. Balkan Savaşı'nda **Doğu Trakya topraklarını** geri almayı başarmıştır.

Balkan Savaşları sonrasında kaybedilen Balkan topraklarında yaşayan Türkler yıllardır yaşadıkları topraklardan Osmanlı Devleti sınırlarına göç etmişlerdir. Bu durum savaşın **sosyal** sonuçlarına örnek gösterilebilir.

Mustafa Kemal Sofya'da

Balkan Savaşlarının sona ermesiyle 1913'te Mustafa Kemal, Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya **askerî ataşe** olarak atandı. Burada yaşayan Türklerin sorunlarıyla yakından ilgilendi. Bulgar parlamentosunu ziyaret ederek **parlamentar rejimin** işleyişini öğrenmeye çalıştı. Avrupalı devletlerin temsilcileriyle görüşmeler yaparak **diplo-matik deneyim** elde etti. Sofya'dayken katıldığı bir baloya yeniçeri kıyafeti ile gitmesi **kültürüne verdiği önemin** göstergesidir.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

Mustafa Kemal'in 31 Mart Olayı'nı bastırması onun yenilikleri koruduğunun bir göstergesidir.

Doğru Yanlış

1

Mustafa Kemal'in Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması liderlik özelliğini yansıtmaktadır.

Doğru Yanlış

2

Mustafa Kemal, ordunun siyasi faaliyetlerde bulunmasını isteyenlere kayıtsız kalmıştır.

Doğru Yanlış

3

Mustafa Kemal'in Derne ve Tobruk'ta halkı birleştirmesi teşkilatçılık özelliğinin bir göstergesidir.

Doğru Yanlış

4

Balkanlarda kaybettiğimiz en son yer, II. Balkan Savaşı sonrasında Arnavutluk olmuştur.

Doğru Yanlış

5

ŞİMDİ SIRA SENDE

Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdaki bilgilere bakarak Mustafa Kemal'in hangi şehir ya da görev yerindeki çalışması olduğunu alttaki noktalı boşluklara yazınız.

1

Avrupalı devletlerin temsilcileriyle görüşerek dış politika hakkında deneyim elde etti.

2

Burada yakın arkadaşlarıyla birlikte "Vatan ve Hürriyet" adında gizli bir cemiyet kurdu.

3

Meşrutiyet yönetimine karşı çıkanların başlattığı isyana bastırmak için "Hareket Ordusu" ile bu şehre geldi.

4

Çanakkale ve Gelibolu'nun savunulması amacıyla kurulan askerî birliğe atandı.

5

Derne ve Tobruk bölgelerinde İtalyanlara karşı önemli başarılar kazandı ve binbaşılığa terfi etti.

Notlar ve Düşünceler

Mustafa Kemal'in Kişilik Özellikleri

Mustafa Kemal ile ilgili sınavlarda ve sorularda en çok çıkan kişilik özellikleri aşağıda gösterilmiştir.

Mustafa Kemal'in;

- Trablusgarp'ta İtalyanlara karşı halkı bir araya getirmesi
 - Millî Mücadele'de Türk halkını bağımsızlık fikri etrafında toplayabilmesi
- teşkilatçılık, örgütleyicilik, birleştiricilik ve liderlik özelliğine örnek olarak gösterilebilir.**

Mustafa Kemal'in;

- katıldığı tüm savaşlarda askerlerini iyi yönetmesi
 - Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması
- liderlik, önderlik ve yöneticilik özelliklerine örnek olarak gösterilebilir.**

Mustafa Kemal'in;

- ülkesinin geleceği için tüm savaşlara canı pahasına katılması
 - Çanakkale'de askerlerine gerekirse vatan için ölmeleri gerektiğini söylemesi
- vatanseverlik ve cesaretli olma özelliğine örnek gösterilebilir.**

- Katıldığı bir tatbikatta uçakların gelecekteki savaşlardaki rolünü öngörmesi **ileri görüşlülük özelliğine,**
- Annesi istememesine rağmen gizlice çok istediği askerî okul sınavlarına girmesi **kararlılık özelliğine örnek gösterilebilir.**

Bunlara ek olarak;

İdealist oluşu

İnsan ve millet sevgisi

Barışçı oluşu

Askerî dehaya sahip olması

Yöneticiliği

Sanatseverliği

Disiplinli, planlı ve metotlu oluşu

Açık sözlülüğü

Notlar ve Düşünceler

1. ÜNİTE Kavramlar Sözlüğü

- ▶ **31 Mart Olayı:** Meşrutiyet yönetimine karşı çıkanların ve İstanbul'daki bazı ordu mensuplarının da içinde yer aldığı isyan hareketi.
- ▶ **Antlaşma:** İki veya daha çok devletin saldırmazlık, savaşta iş birliği vb. konularda kararlaştırdıkları ilkelere uygun davranmayı kabul etmeleri durumu.
- ▶ **Ataşemiliter:** Bir devletin yabancı ülkelerdeki elçiliklerinde görevli askerî uzmanı.
- ▶ **Aydınlanma Çağı:** Avrupa'da 18. yüzyılda gelişen, önceki dönemlerin ön yargı ve ideolojilerinden uzak, bilgiye dayalı özgür ve akılcı düşünceyi temsil eden döneme verilen ad.
- ▶ **Azınlık:** Bir ülkede ayrı soydan veya inançtan olan ve diğerlerine göre sayıca az bulunan topluluk.
- ▶ **Bâb-ı Âli Baskını:** I. Balkan Savaşı'ndan sonra yenilgiden hükûmeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki Cemiyetinin hükûmeti görevden alarak yönetime el koyduğu gelişme.
- ▶ **Balkanlar:** Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan bölge.
- ▶ **Batıcılık:** Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını önlemek ve devleti geri kalmışlıktan kurtarmak için Avrupa'dan bilim, teknik ve yönetim anlayışının benimsenmesi gerektiğini savunan fikir akımıdır.
- ▶ **Çok uluslu yapı:** Çeşitli milletlerden kimseleri barındıran, içinde bulunduran yapı, imparatorluk.
- ▶ **Çok yönlülük:** Bir kişinin farklı alanlarla ilgilenmesi, birçok konuda bilgi ve çalışmasının olması.
- ▶ **Diplomasi:** Yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı.
- ▶ **Düyûn-u Umûmiye İdaresi:** 1881 yılında Osmanlı borçlarını tahsil edebilmek için Avrupalı devletler tarafından kurulan uluslararası haciz heyeti (Genel Borçlar İdaresi).
- ▶ **Emperyalizm:** Bir milletin sömürü temeline dayanarak başka bir milleti siyasi ve ekonomik egemenliği altına alıp yayılması veya yayılmayı istemesi, yayılmacılık.
- ▶ **Fransız İhtilali:** İngiltere ve Amerika'da hak ve özgürlükler konusunda yaşanan gelişmelerin de etkisiyle Fransız halkının mevcut düzeni değiştirmek için harekete geçmesi ve Fransa'daki krallığın devriliş yerine cumhuriyetin kurulması olayı.
- ▶ **Gayrimüslim:** Müslüman olmayan kimse.
- ▶ **Hitabet:** Etkili söz söyleme sanatı.
- ▶ **Islahat Fermanı:** Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonraki uygulamalarla ilgili olarak özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan 18 Şubat 1856 tarihli ferman.
- ▶ **İdadi:** Osmanlı Devleti'nde lise derecesinde eğitim veren kurum.
- ▶ **İdealistlik:** Bir davaya, bir ülkeye bağlı olma, kendini ona göre yönlendirme durumu.
- ▶ **İleri görüşlülük:** Gelecekte olabilecek olaylar hakkında varsayımlarda bulunabilme becerisi.
- ▶ **İnkılap:** Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik.
- ▶ **İnkılapçılık:** Yenilik yapma, yenilik taraftarı olma.
- ▶ **İslamcılık:** Müslümanların Osmanlı halifesinin liderliğinde tek bir çatı altında birleşmesini savunan fikir akımıdır.
- ▶ **İttihat ve Terakki Cemiyeti:** Osmanlı Devleti'nde II. Meşrutiyet'in ilânına önyak olup 1908-1918 yılları arasında kısa kesintilerle devlet yönetimine egemen olan, 1889 yılında kurulmuş bir siyasi hareket ve iktidar partisi.
- ▶ **Kanun-ı Esasi:** 23 Aralık 1876'da ilan edilen Osmanlı Devleti'nin ilk ve son anayasası.
- ▶ **Kolağası:** Osmanlı ordusunda yüzbaşı ile binbaşı arasındaki rütbe.
- ▶ **Kozmopolit yapı:** Çeşitli uluslardan kimseleri barındıran, içinde bulunduran yapı.
- ▶ **Mebusan Meclisi:** Osmanlı Devleti'nde 23 Aralık 1876 tarihli anayasaya göre kurulmuş, I. Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet dönemlerinde görev yapmış yasama organı.

1. ÜNİTE Kavramlar Sözlüğü

- ▶ **Meşrutiyet:** Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet etme biçimi.
- ▶ **Meşrutiyet Dönemi:** Osmanlı Devleti'nde 1876 Anayasa'sıyla başlayan, Mebusan Meclisinin 1920'de tasfiyesi ile sona eren, I. ve II. Meşrutiyet Dönemi adlarıyla anılan dönemdir.
- ▶ **Milliyetçilik:** Maddi ve manevi açılardan millet ve ülkesinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutma anlayışı, ulusçuluk.
- ▶ **Milliyetçilik akımı:** Fransız İhtilali ile birlikte tüm dünyaya yayılan her milletin kendi devletini kurma düşüncesi.
- ▶ **Monarşi:** Siyasi otoritenin genellikle miras yolu ile bir kişinin üzerinde toplandığı devlet düzeni veya rejim.
- ▶ **Osmanlıcılık:** Osmanlı sınırları içinde yaşayan tüm milletleri Osmanlı milleti adı altında bir araya getirerek devletin dağılmasını önlemeyi amaçlayan fikir akımıdır.
- ▶ **Öngörü:** Bir işin ilerisini kestirme veya bir işin nasıl bir yol alacağını önceden anlayabilme ve ona göre davranma.
- ▶ **Panslavizm:** Slav asıllı bütün halkları aynı yönetim altında toplama amacı güden politik akıma verilen ad.
- ▶ **Parlamento:** Yasama gücüne sahip meclis.
- ▶ **Reform:** Avrupa'da kiliseye karşı dinî nitelikli hareketlerin başladığı dönem.
- ▶ **Rönesans:** Avrupa'da bilim, sanat ve edebiyat alanlarında meydana gelen gelişmelerin yaşandığı dönem.
- ▶ **Rüştiye:** Osmanlı Devleti'nde ortaokul derecesinde eğitim veren kurum.
- ▶ **Sanayi İnkılabı:** İnsan ve hayvan gücüne dayalı üretim tarzından makine gücüne dayalı üretim tarzına geçilmesi.
- ▶ **Sömürgecilik:** Genellikle bir devletin başka ulusları, devletleri, toplulukları, siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılması veya yayılmayı istemesi.
- ▶ **Tanzimat Fermanı:** Sultan Abdülmecit zamanında, 1839'da Gülhane Hatt-ı Hümayunu adıyla anılan bir fermanla ilan edilen, yönetimi iyileştirme tasarısı ve bu iyileştirmenin yapıldığı dönem.
- ▶ **Tatbikat:** Askerî birlikleri savaşa hazırlamak amacıyla, arazi üzerinde yapılan geniş ölçüde savaş denemesi, manevra.
- ▶ **Teşkilatçılık:** İnsanları bir amaç doğrultusunda örgütleme.
- ▶ **Turancılık:** II. Meşrutiyet sonrası gelişen, bütün Türklerin tek vatanda ve tek bayrak altında birleştirilmesini amaçlayan akım; Panturanizm.
- ▶ **Türkçülük:** Osmanlı Devleti'nin son yıllarında ortaya çıkan, Osmanlılık ve İslamcılık akımları karşısında bütün Türklerin tek vatanda ve tek bayrak altında birleştirilmesini amaçlayan akım; Pantürkizm.
- ▶ **Vatan ve Hürriyet Cemiyeti:** Mustafa Kemal'in ilk görev yeri olan Şam'da 1906 yılında yakın arkadaşlarıyla kurmuş olduğu cemiyet.

Notlarım...

Etkinlikler

A Eşleştirme

Aşağıda Mustafa Kemal'in bazı kişilik özellikleri verilmiştir. Kutucuklarda yazan bilgilerin, Mustafa Kemal'in öncelikle hangi kişilik özelliği ile ilgili olduğunu doğru bir şekilde eşleştiriniz.

Milliyetçilik 1	a Picardi Manevralarında uçakların savaşlarda çok önemli rol oynayacağını öngörmesi ve bu düşüncesinin I. Dünya Savaşı'nda gerçekleşmesi
İnkılapçılık 2	b Sofya'da askerî ataşelik görevi sırasında bölgede yaşayan Türklerin sosyal ve siyasal haklarının yükseltilmesi için çalışmalar yapması
İleri görüşlülük 3	c Trablusgarp Savaşı'na Osmanlı Devleti'nin ordu göndermemesi üzerine gönüllü olarak bölgeye gidip İtalyanlarla mücadele etmesi
Çok yönlülük 4	d II. Meşrutiyet'in ilanı ile yapılan değişiklikleri yeterli bulmayıp daha köklü değişiklikler yapılmasının gerekli olduğunu söylemesi
Vatanseverlik 5	e Selanik Askerî Rüştiyesinde matematik; Manastır Askerî İdadisinde edebiyat, hitabet, şiir ve tarih gibi alanlara ilgi duyması

1 **2** **3** **4** **5**

B Ben Kimim? Ben Neyim?

1	Mustafa Kemal'in "Ben inkılap ruhunu ondan aldım." sözleriyle övdüğü şairim?
2	Askerî İdadide Mustafa Kemal'in edebiyat ve hitabete ilgi duymasını sağlayan kişiyim?
3	Mustafa Kemal'in Şam'da arkadaşlarıyla birlikte kurduğu gizli derneğin adiyim?
4	Mustafa Kemal'in öğrenimini tamamladıktan sonra atandığı ilk görev yeriyim?
5	Mustafa Kemal'in 1911 yılında elde ettiği ilk askerî başarısıyım?

C Doğru - Yanlış

1	Osmanlı sınırları içinde yaşayan birçok millet, milliyetçilik fikrinin etkisiyle kendi devletlerini kurmak için ayaklanmıştır.
2	Mustafa Kemal'in mezun olduğu ilk askerî okul, Selanik'teki Şemsi Efendi Mektebidir.
3	Mustafa Kemal, II. Balkan Savaşı'nda Gelibolu Yarımadası'nda görev almış ve Edirne'nin kurtarılmasında aktif rol oynamıştır.
4	Mustafa Kemal, İstanbul Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı rütbesi ile mezun olmuştur.
5	Montesquieu ve Voltaire, Mustafa Kemal'in vatanseverlik duygularının gelişmesinde etkili olmuştur.

Bulmaca

Etkinliğe 1. sorudan başlayınız. Cevapladığınız sorunun doğru cevabının sağındaki rakamlar bir sonraki çözmeye gereken soruyu belirtmektedir. Solundaki harfler ise en aşağıdaki şifre bölümündeki kutucuklara sırasıyla yazacağınız harfleri göstermektedir. Unutmayın eğer soruyu cevapladığınızda 1. soruya geri dönerseniz ya şifre bulunmuştur ya da hata yapılmıştır.

1

Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yaşayan insanları dil, din, ırk ayrımı olmadan birleştirmeyi hedefleyen fikir akımıdır.

İ	Batıcılık	7
S	Osmanlıcılık	5

2

Her milletin kendi devletini kurması gerektiğini belirten ve çok uluslu devletlerin yıkılmasına ortam hazırlayan düşüncedir.

İ	Milliyetçilik	10
R	Sömürgecilik	11

3

1856 yılında ilan edilen ve daha çok ülkede yaşayan gayrimüslimlerin haklarını ön plana çıkaran düzenlemelerin yer aldığı gelişmedir.

U	Islahat Fermanı	1
L	Tanzimat Fermanı	6

4

Mustafa Kemal'in daha öğrenciyken Osmanlı-Yunan Savaşı'na katılmak istemesi ondaki hangi kişilik özelliğinin bir göstergesidir.

G	Teşkilatçılık	8
İ	Vatanseverlik	11

5

Mustafa Kemal'in Trablusgarp Savaşı'nda İtalyanlara karşı yerel halkı örgütlemesi durumunun yansıttığı kişilik özelliğidir.

A	Birleştiricilik	8
Ş	İleri görüşlülük	3

6

Eserlerinde vatan, millet gibi kavramları işleyen, "Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur." mısraları ile Mustafa Kemal'i etkileyen şairdir.

Ş	Mehmet Emin Yurdakul	3
Ü	Tevfik Fikret	1

7

Mustafa Kemal'in Türkçülük hakkındaki görüşlerini etkileyen, "Türkçülüğün Esasları" adlı eseri ile tanınan düşüncüdür.

L	Namık Kemal	9
U	Ziya Gökalp	6

8

I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı topraklarından en fazla payı alarak II. Balkan Savaşı'nın başlamasına neden olan Balkan devletidir.

Ö	Yunanistan	2
B	Bulgaristan	4

9

Mustafa Kemal'in babasının isteği ile gittiği ve modern yöntemlere göre eğitim aldığı Şemsi Efendi Mektebinin bulunduğu şehirdir.

E	Manastır	12
L	Selanik	2

10

Osmanlı Devleti'nde halkın ilk kez seçimlere katılarak sınırlı da olsa yönetimde söz sahibi olduğu gelişmedir.

O	I. Meşrutiyet	12
İ	Tanzimat Fermanı	1

11

Mustafa Kemal'in askerî ataşe olarak gittiği ve Batılı devletlerin temsilcileri ile doğrudan görüşme imkânı bulunduğu şehirdir.

Ü	Manastır	5
R	Sofya	9

12

Müslüman milletler arasındaki iş birliğini geliştirmeyi ve Müslümanların, Osmanlı halifesi liderliğinde birleşmesini amaçlayan fikir akımıdır.

L	İslamcılık	7
R	Türkçülük	10

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Fransız İhtilali'nden en çok etkilenen devletlerden biri Osmanlı Devleti'dir. Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yaşayan birçok millet, milliyetçilik fikrinin etkisiyle kendi ulusal devletlerini kurmak için ayaklandı. Ayrılıkçı ayaklanmalara ilk olarak Balkanlarda rastlandı. Bu ayaklanmalar daha sonra Arap topraklarında da yaşandı. Bu ayaklanmalar neticesinde Osmanlı Devleti büyük toprak kayıpları yaşadı.

Buna göre milliyetçilik fikrinin Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine neden olduğu savunulamaz?

- A) Egemenlik alanında daralma yaşanmasına
- B) Toplumsal huzurun ve asayişin bozulmasına
- C) Ülke topraklarında otoritesinin azalmasına
- D) Balkanlardaki Türk varlığının sona ermesine

2.

Tanzimat Fermanı (1839)

Bu ferman ile Osmanlı'da yaşayan herkes dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın eşit kabul edilmiş ve tüm Osmanlı vatandaşlarının hakları yasal olarak güvence altına alınmıştır.

Islahat Fermanı (1856)

Avrupalı devletlerin iç işlerimize karışmalarının önüne geçmek amacıyla ilan edilmiştir. Bu fermanla azınlıkların hakları daha geniş hâle getirilmiştir.

Meşrutiyetin İlanı (1876)

Meşrutiyet ile Osmanlı vatandaşları ilk kez seçimlere katılarak sınırlı da olsa yönetimde söz sahibi olmuştur. Bu mecliste Müslümanlar ve azınlıklar temsil edilmiştir.

Bu gelişmelere göre Osmanlı Devleti ile ilgili,

- I. Hukuk devleti anlayışıyla hareket etmiştir.
- II. Çok uluslu devlet yapısını korumaya çalışmıştır.
- III. Ülkede dil, inanç ve kültür birliğini sağlamıştır.
- IV. Avrupalı devletlerin himayesi altına girmiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve IV

3. Osmanlılık fikri, Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yaşayan insanları dil, din, ırk ayrımı olmadan birleştirmeyi hedefleyen fikir akımıdır. Bu akımın temelinde bağımsızlığını kazanmak isteyen gayrimüslimleri devlete bağlı tutma fikri ile Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önleme gayesi yatmaktadır.

Bu bilgilerden Osmanlılık akımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Eşitlikçi ve birleştirici bir nitelik taşıdığına
- B) Dil ve din birliğini sağlama yolunda atılan bir adım olduğuna
- C) Osmanlı Devleti'nin kalıcı olmasını amaçladığına
- D) Ayrılıkçı hareketleri önlemeyi hedeflediğine

4. "Manastır Askerî İdadisinde matematik bana pek kolay geldi, bununla uğraşmaya devam ettim. Fakat Fransızcada geriydim. Öğretmen benimle çok meşgul oluyor, acı ihtarlarda bulunuyordu. Bu ihtarlar benim çok gücüme gitti. İlk tatil zamanında çare aradım. İki, üç ay gizlice Fransız mektebinin özel sınıfına devam ettim. Böylece mektep derslerine nispetle ileri derecede Fransızca öğrendim."

Bu sözlerine göre Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Millî duygularını geliştirmiştir.
- II. Kararlı bir kişilik yapısına sahiptir.
- III. Karşılaştığı sorunları aşmasını bilmiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5. Mustafa Kemal'in doğduğu ve gençlik hayatının bir bölümünün geçtiği Selanik, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki gelişmiş şehirlerinden biriydi. İşlek bir limana sahip olmasının yanı sıra Avrupa'yla olan demir yolu bağlantısı, şehirde ticari ve ekonomik hayatı canlandırmıştı. Selanik, Osmanlı'nın Avrupa'ya açılan kapısı konumundaydı.

Bu bilgilere göre Selanik şehri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Batı ile etkileşim hâlidir.
- B) Birçok tüccarın uğrak yeridir.
- C) Milliyetçi fikirlerin yayılması için uygun bir ortama sahiptir.
- D) Ulaşım imkânları açısından iyi bir konumdadır.

6. Mustafa Kemal, 31 Mart Vakası'ndan sonra subayların siyasete karışmasının tehlikelerini sezmiş ve bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: "Ordu mensupları cemiyet içinde kaldıkça millette dayanan bir parti kuramayız. Orduyu da zaafa uğratarız. Bugün mensuplarının çoğu İttihat ve Terakki Cemiyetinin üyesi olan 3. Ordu esas itibarıyla modern bir ordu sayılamaz. Ordu ile cemiyeti ayıralım. Cemiyet tam manasıyla siyasi bir parti hâlinde milletin bünyesinde kök salsın. Ordu da asli vazifesiyle uğraşsın..."

Bu sözlerine göre Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Ordunun siyasetten ayrı tutulmasını istemiştir.
II. Ordudaki asker sayısının azaltılması gerektiğini savunmuştur.
III. Ordu mensupları arasındaki politik çekişmenin devlete zarar verdiğini düşünmüştür.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III
7. Mustafa Kemal'in kitap okumaya karşı büyük bir ilgisi vardı. O kitap okuması konusunda: "Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bunun bir kuruluşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydım, bu yaptıklarımın hiçbirisini yapamazdım." demiştir. Öğrenciliğinden itibaren yerli ve yabancı birçok fikir adamını okur ve onların fikirlerini analiz ederdi. Kitapları okurken sayfa kenarlarına notlar alır, kimi zaman kendi fikirlerini de bu notların yanına yazardı. Hatta savaş döneminde görevli olduğu cephe-lerde de mutlaka kitap okumaya vakit ayırırdı.
- Bu bilgiye göre Mustafa Kemal'le ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?**
- A) Güç koşullar altında bile kitap okumaktan vazgeçmemiştir.
B) Okuduğu kitaplar başarılı olmasına önemli katkı sağlamıştır.
C) Düşünce dünyasını zenginleştirmek için fedakârlık yapmaktan kaçınmamıştır.
D) Kitaplardan okuduğu ve öğrendiği bilgileri her zaman doğru kabul etmiştir.

8. Fransız düşünür J. J. Rousseau, "Toplumsal Sözleşme" adlı eserinde yurttaşlık bilincini ve cumhuriyetçilik düşüncesini işlemiştir. Ülkeyi yönetme yetkisinin halka ait olduğunu belirten Rousseau; Mustafa Kemal'in millî egemenlik, hukukun üstünlüğü gibi konulardaki düşüncelerini etkilemiştir.

Bu bilgiye göre J. J. Rousseau'nun Mustafa Kemal'in öncelikli hangi alandaki düşüncelerinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir?

- A) Siyasi
B) İktisadi
C) Askerî
D) Mali

9. Mustafa Kemal, Trablusgarp Savaşı'na gönüllü olarak katılan subaylardan birisidir. Burada önemli çalışmalarında bulunmuştur. Özellikle Trablusgarp'ta Derne ve Tobruk'taki yerli aşiretleri teşkilatlandırarak İtalyanların ilerleyişini durdurmuştur. Trablusgarp Savaşı'nın sona ermesinden sonra İstanbul'a gelen Mustafa Kemal, II. Balkan Savaşı'nda Gelibolu Yarımadası'nda görev yapmıştır.

Bu bilgilere göre Mustafa Kemal ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Vatan topraklarının müdafaasında görev aldığı
B) Askerî başarılarından dolayı ödüllendirildiği
C) Devletin bekası için vazife almaktan kaçınmadığı
D) Örgütleyici ve yurtsever bir kişilik yapısına sahip olduğu

10. Mustafa Kemal, Bulgaristan'ın başkenti Sofya'daki Osmanlı elçiliğinde görev yapmıştır. Bu görevi esnasında;

- Bulgaristan'da bulunan Türklerin sorunlarına çözüm bulmaya çalışmıştır.
- Avrupa devletlerinin temsilcileriyle tanışarak dünyadaki gelişmeleri değerlendirme fırsatı bulmuştur.

Bu gelişmelere göre Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Yurt savunmasında görev almıştır.
II. Diplomasi tecrübesi kazanmıştır.
III. Milliyetçi bir kişilik yapısına sahiptir.
IV. Millî egemenlik anlayışı ile hareket etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) III ve IV

1. Sanayi İnkılabı ile sanayisi gelişen Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri düşük gümrük maliyetleriyle Osmanlı Devleti'ne kolaylıkla ihraç ettiler. Osmanlı pazarları, Avrupa'dan gelen ucuz sanayi mallarıyla doldu ve halk ithal ürünleri satın almaya yöneldi.

Bu bilgiden Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'ne etkisi ile ilgili çıkarımlarınızdan birini yazınız.

.....

2. Fransız İhtilali ile dünyada yayılmaya başlayan hürriyet, eşitlik, adalet gibi fikirlerden etkilenen Jön Türkler; azınlık isyanlarını önlemek için farklı bir fikir ortaya koydular. Jön Türklere göre azınlıkların isyan etmelerinin temel nedeni, padişahın ülkeyi tek başına yönetmesiydi. Onlara göre azınlık isyanlarının önlenmesi için Avrupa'da olduğu gibi bir anayasa hazırlanmalı, meclis açılmalı, bu mecliste azınlıklara da temsil hakkı verilmeli ve padişah ülkeyi bu meclisle birlikte yönetmeliydi.

Bu bilgilere göre Fransız İhtilali'nin etkilerine karşı Jön Türkler, Osmanlı Devleti'nin hangi alanda tedbir alması gerektiğini belirtmişlerdir? Yazınız.

.....

3. Osmanlılık fikri, Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek için devletin sınırları içinde yaşayanları hangi din veya milletten olursa olsun kaynaştırarak bir Osmanlı milleti oluşturmayı amaçladı. Bu fikir akımını benimseyenler devleti yıkılmaktan kurtarmak için herkesin aynı haklara sahip olması gerektiğini savundular.

Bu bilgiden Osmanlılık fikir akımı ile ilgili çıkarımlarınızdan birini yazınız.

.....

4. Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını önlemek ve devleti geri kalmışlıktan kurtarmak için Avrupa'dan bilim, teknik ve yönetim anlayışının alınması gerektiğini savunan fikir akımıdır.

Hakkında bilgi verilen fikir akımının adını yazınız.

.....

5. Osmanlı Devleti'nde halka eşit haklar sunan ilk belgedir. Bu belge ile azınlıkların isyan etmelerinin önüne geçilmek istenmiştir. Halkın can ve mal güvenliği Müslüman-gayrimüslim ayrımı olmaksızın devlet güvencesine alınmıştır. Ayrıca Osmanlı vatandaşlarına mal ve miras edinebilme hakkı verilmiştir. Vergi adaletine ve kanun önünde eşitliğe de yer veren bu belge ile kanun üstünlüğü ilkesi Osmanlı tarihinde ilk kez benimsenmiştir.

Özellikleri verilen bu belgenin adını yazınız.

.....